

רבי סבר עדות שבטלה מקצתה לא בטלה כולה –

רבי maintains that regarding witnesses, where some were disqualified, all are not disqualified

OVERVIEW

There are two מחלוקות between רבי ורשב"ג. One מחלוקת is concerning ביטול and the second is concerning אמר לעשרה. In both מחלוקות, רבי maintains that the ביטול is valid. The גמרא infers from the מחלוקת concerning אמר לעשרה, that רבי maintains לא בטלה כולה. That would justify why אמר לעשרה by יכול לבטל זה שלא בפני זה. If we were to maintain that we cannot maintain that you may be לא מבטל זה שלא בפני זה, since the other עדים may not have heard about the ביטול and may write an invalid גט. questions this presumption. רבי can maintain לא בטלה כולה and nevertheless maintain that יכול לבטל זה שלא בפני זה. This is רבי's position that helps even when there is a ממזרות.

asks:

ואם תאמר מנא ליה להש"ס דסבר לא בטלה כולה ויכול לבטל היינו אפילו לכתחילה -
And if you will say; why does the גמרא presume that רבי maintains that even if some of the witnesses are disqualified nevertheless not all are disqualified and therefore when רבי says in the ברייתא, **and 'he is able to nullify'** the גט, in the case where he told ten people 'write a גט for my wife', **that means even initially** he may do that. If we maintain that this is what רבי meant, then it is understood how the גמרא infers that לא בטלה כולה.¹ There is however, another way of interpreting what רבי meant when he said that יכול לבטל זה שלא בפני זה, which is that –

דלמא סבר בטלה כולה ואפילו הכי יכול לבטל בדיעבד -

Perhaps רבי maintains that לא בטלה כולה, and indeed לכתחילה **and nonetheless he can be מבטל** the גט you may not be זה שלא בפני זה **and מבטל** it will be מבטל. Indeed there is a concern that **בדיעבד**.

¹ There is no concern in the case of גט לאשתי, if he was מבטל some of the עדים. Those that he was מבטל will not participate in the גט and the others, since לא בטלה כולה will carry out his שליחות of writing a גט. However if רבי would maintain לא בטלה כולה, then there would be a concern that the remaining עדים may inadvertently write an invalid גט. רבי would not permit this לכתחילה. however is questioning this presumption.

perhaps the others will not hear the **ביטול** and will write the **גט**. If we maintain that **עדות** **בטלה** כולה **שבתלה** מקצתה **בטלה** כולה **גט** will therefore be invalid. That concern would prevent the **ביטול** from being **זה** **שלא בפני זה**; however it is not sufficient to nullify the **ביטול** **בדיעבד**.

מבטל you may not be **לכתחילה** though **brings support** to this interpretation that even though **ביטול** it is a valid **זה**, **שלא בפני זה**, however **בדיעבד**:

דהא לעיל אית ליה בטלו מבוטל -

For previously in the case of **ביטול** **בבי"ד**, there **רבי** **maintains that if he was** **בטל** **it is** **גט** **בבי"ד** **מבטל**. The concern that perhaps the woman will not hear of the **ביטול** does not deter us from accepting the **ביטול** as valid; even though **רבי** agrees that **השש** **ממזרות** **זה** **בפני בי"ד** **מבטל** he may not be **לכתחילה** **אמר** **לעשרה**, there is the concern that the other **עדים** will not hear of the **ביטול**. They may continue to write and deliver an invalid **גט**, since **עדות** **שבתלה** **מקצתה** **בטלה** כולה **גט**, **רבי** agrees that **לכתחילה** he may not be **זה** **שלא בפני זה**, nonetheless **רבי** will maintain that **ביטול** **בדיעבד** is valid, and none may write the **גט**. The concern that the woman may remarry with an invalid **גט** does not seem reason enough to prevent a **ביטול**, which essentially is valid, from being accepted **בדיעבד**. This **דין** of **זה** **שלא בפני זה** follows the previous **דין** of **ביטול** **בבי"ד**.

רבי **גמרא** may have assumed that **רבי** will offer a possible explanation why the **גמרא** maintains that he may by **זה** **שלא בפני זה** **מבטל** even **לכתחילה**,² and reject it.

דמלשון יכול לא מצי למידק שיהא מותר לבטלו לכתחילה -

because from the expression 'he may', the גמרא cannot infer that it would be permissible to be מבטל the גט initially **זה** **שלא בפני זה**.³

רבי **גמרא** rejects this inference; we cannot make that inference from the word **יכול**. The word **יכול** may be used even when it connotes something that is valid only **בדיעבד** –

כדמוכח בפרק הזהב (בבא מציעא דף מט,א) דאמר האומר לחבירו מתנה אני נותן לך -

As is evidenced in פרק הזהב where the גמרא there says: he who says to his friend I am giving you a gift -

יכול לחזור בו -

² If **יכול לבטל** means **לכתחילה**, then it is obvious that **רבי** maintains **בטלה** כולה. If he would maintain **בטלה** כולה, he would not have permitted the **ביטול** **לכתחילה**, for there is **השש** **ממזרות**, if the other **עדים** did not hear of the **ביטול**.

³ If we were able to infer (from the word 'יכול') that **רבי** maintains that he may be **מבטל** the **לכתחילה** **גט**, then it is understood why the **גמרא** presumes that **רבי** maintains **בטלה** כולה, for if **רבי** were to maintain that **בטלה** כולה, he would not permit that **לכתחילה** one may be **מבטל** **זה** **שלא בפני זה**, since there is a concern that the others will not have heard of the **ביטול** and will write an invalid **גט**.

The giver **can retract** and not give the present.

ופריך יכול פשיטא -

And the גמרא there **wonders**; **'he can retract'**, **that is obvious!** There is nothing binding on him that he must keep his word, since no קנין was made. To which the גמרא replies we should rephrase the ruling. Instead of saying 'יכול', that he *can* retract –

אלא אימא מותר לחזור בו -

Rather say that he is permitted to retract. There is nothing to stop him from retracting even ⁴לכתחילה. This concludes the quote from that גמרא. We see clearly that the term יכול does not mean solely that he may. If יכול meant that he *may*, what is the difference between יכול and מותר? Obviously from that גמרא we derive that יכול may mean that he can, even if he should not. Here too the term יכול means he can be מבטל, even if he should not. The original question remains; since we have no way of knowing that רבי maintains that he may be זה שלא בפני זה, מבטל לכתחילה זה שלא בפני זה, how do we infer that רבי is of the opinion that שבתה מקצתה לא בטלה כולה.

answers:

ויש לומר דמשמע לו מילתא דרבי דיכול לבטל אפילו בפני אחד –

And one can say; that it seemed to the גמרא that s'רבי statement meant that the בעל can nullify זה שלא בפני זה; even in the presence of only one of the witnesses.

answers: however תוספות anticipates a difficulty with such an assumption –

אף על גב דאין דבר שבערוה פחות משנים -

Even though anything connected to a **דבר שבערוה cannot be accomplished with less than two** witnesses. How can the גמרא have assumed that רבי maintains that זה שלא בפני זה? ⁵?! means even in the presence of one

responds:

כיון שלשליח עצמו אומר שהוא מבטלו הוא מבטל⁶ -

⁴ It is not considered at all that he is untrustworthy (since it was merely a gift).

⁵ It would seem that if he is מבטל in the presence of a regular שליח or if he is מבטל in the presence of his wife then two עדים are not required. However in this case since this עד is only one of many, and the others are still presumably writing the גט, it should be compared to a שליח בפני השליח where at least two עדים are required, since it is a שבערוה. We need the two עדים to inform us that a שליח took place to prevent the other עדים from writing and delivering the גט.

⁶ See פני יהושע who explains that שבערוה פחות משנים, אין דבר שבערוה פחות משנים, is only when we wish to change a previous חזקה status; either from a פנויה to an אשת איש (by קידושין) or from an אשת איש to a גרושה (by גירושין). In our case she is אשת איש and the שליח is maintaining that חזקה, therefore שבערוה פחות משנים אין דבר שבערוה פחות משנים is not applicable. Concerning how the other עדים will be aware of the שליח is another issue. This is obviously

Since he is saying to the שליח himself that he is being מבטל his שליחות, therefore his שליחות is בטל. When we are מבטל בפני השליח there is no requirement of any עדים. The שליח knows that he is no more שליח.

תוספות is not yet ready to continue with the answer. תוספות is offering an additional option, if the previous option, that רבי maintains that he may be מבטל the שליחות in the presence of only the עד himself, is not acceptable.

אי נמי אפילו לא מהני בלא שנים מכל מקום יכול לבטל בפני ב' זה שלא בפני זה -
Or you may also say; even if the ביטול will not be valid unless there are two people who hear the ביטול; since⁷ **nonethless** the גמרא assumed that רבי maintains that **he can be מבטל in the presence of two** to satisfy the requirement of משנים פחות שבערוה פחות משנים⁷ **ביטול**, אין דבר שבערוה פחות משנים⁷ **ביטול**, however the **ביטול** will be in the presence of **one**, but **not in the presence of the other**. He will be מבטל in front of two individual עדים separately⁸.

Now that the גמרא assumes that רבי was referring to either of these options⁹ we will understand why the גמרא presumed that רבי must maintain כולה בטלה לא בטלה מקצתה.

ואי בטלה כולה אפילו רבי מודה דאינו מבוטל אפילו בדיעבד -
For if רבי would maintain that **בטלה כולה** מקצתה בטלה כולה, which would mean that once he was מבטל either one or two of the שלוחים, the entire עדות is בטלה, and the גט is invalid, then **even רבי would admit** that in either of these aforementioned options **that it would not be בטל even בדיעבד** -
כדפרישית לעיל דדוקא בפני ג' לרב ששת או בפני שנים ביחד לרב נחמן הוא דמבוטל -
As I explained previously¹⁰ **that only if the ביטול was conducted in the presence of three according to רב ששת or only in the presence of two**

resolved, since רבי maintains כולה בטלה.

⁷ See פני יהושע that this א"נ may be following the opinion of those who maintain that אין דבר שבערוה פחות. תוספות ב,ב ד"ה הוי. לא אתחזק איסורא. See footnote # 5. It is not clear whether this requirement applies to all שליחות or only to the case of לעשרה.

⁸ This seemingly follows the view of ריב"ק (see עמוד ב'). By the actual גיטין וקידושין all will agree that there must be two עדים present at the גיטין וקידושין, and זה שלא בפני זה will not suffice, because the עדים create the בעל דין, and גיטין וקידושין is insufficient. In our case we need two עדים to testify that the בעל דין was indeed מבטל the גט to prevent the other עדים from writing and delivering the גט (especially since we are now assuming כולה בטלה). This is a question of נאמנות not of קיום, therefore two עדים are believed even if it is זה שלא בפני זה. See פני ונח"מ.

⁹ The גמרא assumes that רבי meant either of these two options, since רבי said זה שלא בפני זה, indicating either in front of only one 'זה' or at most in front of two, as individuals, not as a pair since he said 'זה שלא בפני זה'.

¹⁰ תוספות לב,ב ד"ה ורב נחמן.

together¹¹ according to רב נהמן; only then will רבי maintain **that it is מבוטל**. However if he was מבוטל in the presence of one or two individually (according to ר"ג, or even two together according to ר"ש) it will not be מבוטל.¹²

¹³ offers another explanation:

אי נמי אף על גב דביטלו בב"ד אומר [רבי] דמבוטל -

Or you may also say that even though when he was בב"ד, there רבי maintains that it is מבוטל, nevertheless it is not comparable to אמר לעשרה -

- היינו משום דהתם ליכא למיחש כולי האי לממזרות -

The reason is because there in the case of בב"ד there is no great concern for ממזרות -

- שאם יודע לשליח קדום הנתונה לא יתננה לה -

For if the שליח becomes aware of the ביטול before the delivery of the גט he will not give it to her; to the wife -

- או לאשה קודם שתנשא לא תנשא -

Or if the woman becomes aware of the הגט בב"ד (even if the שליח was not aware and delivered the גט to her) before she remarries; she will not remarry. There is sufficient protection built in that the חשש of ממזרות is greatly diminished -

אבל כאן אפילו כשידעו כולם וגם האשה שביטל הבעל מקצת מן העשרה -

However here in the case of אמר לעשרה כתבו and he was מבוטל some of the עדים, even if all the other עדים are aware of the ביטול of the few, and also even if the woman is aware that the husband was מבוטל part of the original ten -

- פעמים יטעו ויהיו סבורים שאחרים לא נתבטלו ותנשא על יד גיטה -

¹¹ Two people together comprise a בי"ד (in limited circumstances). However two individuals separately are not considered a בי"ד. The original תקנת חכמים (before ר"ג הזקן) was that a השליח והאשה must be performed only בי"ד בפני בי"ד. The קול of a בי"ד (even of two), is greater than the קול of זה שלא בפני זה.

¹² Tosfos explained before that in such a case the חשש ממזרות is so great that even רבי admits that בטלו אינו מבוטל. Here also since the ביטול was not in the presence of three and not even in the presence of two together, therefore there would be no ביטול, if רבי would maintain that כולה בטלה. In this case there is the חשש ממזרות, since there remain other עדים who may not be aware of this ביטול. There is no sufficient קול. It is just like he was מבוטל it בפני בי"ד and שלא בפני בי"ד, where even רבי agrees that the חשש ממזרות is so great that מבוטל אינו מבוטל. If however רבי maintains כולה בטלה, it is well understood why יכול לבטל (even לכתחילה) since there is no חשש at all. The other שלוחים may לכתחילה write the גט since כולה בטלה, they are still valid עדים.

¹³ There is a distinction between the ביטול in the case of אמר לעשרה to the ביטול בפני בי"ד. Even though רבי maintains that ביטול בפני בי"ד it is מבוטל בדיעבד, nevertheless in the case of אמר לעשרה, if רבי would maintain (עד בפני בי"ד) מבוטל (even if he were מבוטל the), he could not agree that בטלו מבוטל, כולה בטלה.

Oftentimes they may err; both the remaining עדים and the wife **and they will** mistakenly maintain **that the others** (the remainder whom he was not מבטל) **are not בטל and she will remarry based on her גט** that she received from the remaining עדים -

ולכך אם היה סובר בטלה כולה היה מודה דאינו מבוטל -

And therefore the גמרא concludes **that if רבי would maintain** that עדות **מבוטל is not בטל**. The danger here is too great that she may mistakenly remarry. [There are no safeguards. Even if they are aware of the ביטול, they may be mistaken concerning the דין. As opposed to ד בטלו בבי"ד; there as long as they are aware of the ביטול she will not remarry.] However if we maintain לא בטלה כולה, then there is no concern at all, and he may be מבטל some of the עדים (even לכתחילה עדים).

ולפי זה¹⁴ אתי שפיר מה שמסתפק הש"ס הי כרבי והי כרבן שמעון בן גמליאל -

And according to what was just explained, that we cannot compare the case of בטלו בבי"ד to the case of לעשרה (as תוספות has just taught us) **it is properly understood what the גמרא is doubtful in which case the הלכה is like רבי and in which case the הלכה is like רשב"ג -**

אפילו למאי דמוקמינן פלגותיהו בעדות שבטלה מקצתה -

Even according to that which we established that their argument is based on whether עדות שבטלה מקצתה is בטלה כולה or not¹⁵.

explains how the ספק is justified:

דאפילו קיימא לן כרבי בביטולו מבוטל -

For even if we accept the view of רבי concerning ביטולו בבי"ד that ביטולו, nevertheless -

בזה שלא בפני זה מצי שפיר לפסוק כרבן שמעון בן גמליאל -

¹⁴ There are two מחלוקות between רבי ורשב"ג. One מחלוקת is concerning ביטול בפני בי"ד, and the second is concerning אמר לעשרה. The גמרא later states: it was taught that in one מחלוקת the הלכה is like רבי and in the other the הלכה is like רשב"ג. However we are not sure which is which. If we were to assume – as תוספות maintained in his question – that the reason why רבי maintains in the case of אמר לעשרה that לבטל is because רבי maintains מבוטל (by ביטול בפני בי"ד), then what is the doubt of the גמרא later. If the הלכה is like רבי that ביטולו מבוטל by בי"ד then the הלכה should be like רבי also by אמר לעשרה. If we assume that the two cases are identical, as תוספות proposed in his question, there is no difference between בטלו בבי"ד and אמר לעשרה.

¹⁵ The גמרא offers another option of how to interpret the מחלוקת between רבי ורשב"ג by אמר לעשרה. Their hinges on whether מלתא דמתאמר באפי עשרה צריכא עשרה למישלפיה or not (see עמוד ב'). According to this interpretation then even if we maintain that ביטולו מבוטל that בפני בי"ד by רבי that the הלכה is like רבי, nevertheless if we maintain that צריכא עשרה then in the case of אמר לעשרה we can agree with רשב"ג.

In the case of אמר לעשרה where he was מבטל זה שלא בפני זה, the גמרא can properly rule as רשב"ג that אינו יכול לבטל זה שלא בפני זה -

דאפילו רבי אי הוה סבר בטלה כולה הוה מודה באומר לעשרה שאינו מבוטל - because even רבי himself who maintains מבוטל by בי"ד, if he would have maintained that בטלה כולה מקצתה בטלה כולה; because the חשש ממזרות is too great. This is true whether he was מבטל in the presence of a בי"ד, since the עדים and the אשה may mistakenly think that the גט is valid even after they heard of the ביטול (according to the last תירוץ); or whether he is מבטל in the presence of one (or even two [separately]) which is not considered a בי"ד (according to the first תירוץ), in either case רבי would agree that it is not a ביטול if בטלה כולה מקצתה בטלה כולה.

will now bring רש"י's interpretation:

אבל מתוך פירוש הקונטרס משמע דלרבן שמעון בן גמליאל דבטלה כולה - However, from רש"י it seems that רשב"ג when he maintains בטלה כולה by אמר לעשרה it is not a separate הלכה but rather -

אף זה מתקנת רבן גמליאל -

That this also was part of the תקנת ר"ג. ר"ג was מתקן that ביטול בפני בי"ד is invalid. That תקנה includes, that by אמר לעשרה the ביטול is invalid as well.¹⁶

poses one difficulty with this interpretation:

ועל כרחך למאן דאמר מפני תקנת עגונות לא דמו אהדדי - And ר"ג will be forced to say that according to the one who said that ר"ג made his תקנה that a ביטול בבי"ד is not valid was for the benefit of עגונות; that the תקנה of ר"ג and the תקנה of אמר לעשרה are not similar to each other. The תקנה of ר"ג is a תקנת עגונות, not תקנת ממזרים; however, the תקנה of אמר לעשרה is a תקנת אשת איש וממזרות as the גמרא clearly states¹⁷.

פירש"י has an additional comment to make concerning:

ולפירושו שמשוה אותם מה שמסתפק הש"ס הי כרבי והי כרבן שמעון בן גמליאל - And according to רש"י's interpretation that he equates the two דינים of ר"ג, תקנת ר"ג, it will be necessary to say, that אמר לעשרה and בפני בי"ד which the גמרא is doubtful where do we follow רבי and where do we follow רשב"ג, this question is valid -

¹⁶ derives this from רש"י ד"ה אינו יכול where רש"י says: שאף זו מן התקנה וכו'. רש"י also maintains that when רבי said לבטל it is self understood to mean מותר לבטל לכתחילה. See רש"י ד"ה יכול לבטל.

¹⁷ It cannot be (also), for he exerted himself to go to the עד himself.

¹⁸ There is no greater חשש of ממזרות by one more than the other.

היינו דוקא לפי מה דמוקי פלגותיהו בצריכי בי עשרה למישלפיה -

Only specifically according to the view in which their argument regarding **was based on whether it is necessary for ten to uproot** the original commitment or it is not necessary. If this is their argument concerning לעשרה, then we can understand that even if the הלכה is like רבי concerning בי"ד, nevertheless by עשרה בי עשרה למישלפיה we can maintain that it is not מבוטל since אמר לעשרה.

אבל למאי דמוקי פלוגתייהו בעדות שבטלה מקצתה אין להסתפק -

However, according to those who establish that their argument regarding לעשרה is contingent on whether **עדות שבטלה מקצתה** is כולה or not **there is no room for doubt –**

דאי קיימא לן בביטלו מבוטל כרבי -

For if we maintain that רבי like ביטלו מבוטל it is **כרבי**

תו לא מצי למיפסק באומר לעשרה לגמרי כרבן שמעון בן גמליאל -

it is no more possible to rule in the case of לעשרה entirely¹⁹ like **רשב"ג -**

דאפילו קיימא לן כוותיה דבטלה כולה -

For even if we were to rule like רשב"ג concerning that **עדות שבטלה מקצתה** **כרשב"ג**, and therefore there is the חשש that perhaps the other עדים will not hear of the **בטלה כולה**, and write the **גט שלא כדין** and **ביטול** nevertheless –

במאי דקאמר שאין הביטול מועיל אפילו ביעבד לא קיימא לן כוותיה -

In that which רשב"ג says that the ביטול will not be valid even בדיעבד by **we will not rule like רשב"ג**. Rather we have to rule like רבי that **ביטלו** **מבוטל**. According to רש"י the reason why רשב"ג maintains by לעשרה that **אינו יכול לבטל** אמר לעשרה **אנו יכול לבטל**, for it is an extension of ר"ג, and even בדיעבד it is not valid since **יפה** **כח בי"ד** **יפה**. However if we maintain like רבי concerning בי"ד **ביטלו** **מבוטל** and we are not concerned about **יפה** and **תקנת ר"ג**, then the same should apply to לעשרה אמר לעשרה, since they both stem from the same תקנה according to רש"י.²⁰ The חשש of ממזרות does not invalidate the **ביטול בדיעבד**.

רש"י offers a possible solution to the previous difficulty on תוספות.

ומיהו אם משמעות דאינו יכול דקאמר רבן שמעון בן גמליאל לא משמע דיעבד²¹ -

However, if the meaning of the phrase 'he cannot', which רשב"ג stated that he cannot be **מבטל**; if that phrase were to be understood that **it**

¹⁹ רשב"ג will shortly remark that we may agree with רשב"ג partially.

²⁰ See 'Thinking it over' # 1.

²¹ See 'Thinking it over' # 2.

only way it can be בטל (even בדיעבד) is if רבי maintains כולה, for then there is no חשש at all and the ביטול may be performed even לכתחילה.

B. The case of אמר לעשרה is more complex than ביטלו בבי"ד. Even רבי would agree that by אמר לעשרה it is not מבוטל even בדיעבד (unless he maintains לא (בטלה כולה). In the case of ביטלו בבי"ד, once we are aware of the ביטול there is no חשש. However in the case of אמר לעשרה even if we are aware of the ביטול of some of the עדים, nevertheless we may mistakenly think that the others may still write the גט. It is an unacceptable risk of חשש ממזרות.

This also explains that even if we maintain that מבוטל like רבי, nevertheless if we were to maintain כולה, we would have to maintain that רשב"ג like אינו יכול לבטל זה שלא בפני זה.

however maintains that the two מחלוקת stem from the same source; Whether ביטול מה כח בי"ד יפה can invalidate the ביטול.

We would be able to disentangle the two מחלוקות if: a) we were to maintain that the second מחלוקת is concerning למישלפי עשרה בי צריכי; or b) if the second מחלוקת would be regarding whether the ביטול may be done לכתחילה.

THINKING IT OVER

Why cannot answer²⁴ like תוספות that even though the הלכה is כרבי that ביטול, however by אמר לעשרה, the דין is that it is not בטל, since there is a greater חשש of ממזרות?

How can תוספות state²⁵ that the לשון יכול that רשב"ג says means only לכתחילה and then say²⁶ that according to רשב"ג it means even בדיעבד?

²⁴ See footnote # 20.

²⁵ See footnote # 21.

²⁶ See footnote # 23.